

Bondens ansvar for egen økonomi

Sverre Lang- Ree

- Gift m Elin, 3 unger
- Bonde på Bøverstad i Stange.
- Prosjektleder ca 40%, klimaprojekt i Geno SA
- Styreleder Stange Almending
- Styreleder nettverket Stange Vestbygd

Drifta Bøverstad gård

- 435 mål Økologisk planteproduksjon
- Konvensjonell svineproduksjon. 2100 slaktegris.
  - Våtforing med kraftfor og miljøfor
- Strømproduksjon med solceller
- “Ansatte”- Senior Magnus 78 år, 2 døtre på 19 år helgeavløsere, 2 naboungdommer 20 år og 16 år

Motto:
«Det er mange Jordbruksoppjør i god drift»

- Bruker Lean, kontinuerlig forbedring, på jobb og hjemme
- Bruker lite tid på å klage over rammebetingelser og skyldte på andre

Har du en plan?

Planen

- **Tallfest**
  - Tørre å regne på resultater, hva kunne vært gjort enda bedre?
  - Ingris og regneark
- **Åpne opp alle prosesser**, forstå sammenhenger, bruk:
  - Rådgivere og kolleger
  - Familien
- **Prioriter**
  - Det betyr å velge noe bort!
- **Søk Kompetanse og verktøy**
- **Mål resultater**
  - Juster mål ved behov

Karriereplan - langtidsplan

- Heltid/deltid
- Øke omsetting
- Ansatte
- ...

Hvem er du - Endringsvilje?

Tallfest

- Du **MÅ** vite DB i hovedproduksjonen(e) og ha et mål for denne
- **Realistisk** kalkyle ved nybygg og investering i maskiner
  - Nåverdi, nedbetalingstid

Vet du DB i din produksjon?

Innsett 3 N 2021		Nye huset Sverre Lang-Ree					
Smågris							
	Dato	stk	kg/gris	Pris/stk		Sum, kr	
	22.jul	648	28,83	kr 1 095,48		kr 709 872,00	
Kraftfôr	kg		pris/kg				Andel Fen i rasjon
	73470	IDEAL VÅT TRYGG	kr 4,00	kr 453,52		kr 293 880,00	42,8 %
Miljøfôr	321000	Miljøfôr	kr 0,96	kr 475,56		kr 308 160,00	57,2 %
				kr 929,07		kr 602 040,00	
Grovfôr	800	kg	kr 3,50	kr 4,32		kr 2 800,00	
	0		7,6	kr -		kr -	
Vetrinær, diverse				kr 6,94		kr 4 500,00	
Utgifter totalt				kr 2 035,82		kr 1 319 212,00	
Slakteinntekter							
Alder, dager	Dato	kg	kr/kg inkl tillegg	stk	Vekt/stk	Totalt avregnet, kr	
72	02.okt	3 704,20	kr 29,12	41	90,3	107 853,20	
81	11.okt	4 907,15	kr 29,76	55	89,2	kr 146 047,89	
85	15.okt	3364	kr 29,61	35	96,1	kr 99 620,98	
86	16.okt	7 650,86	kr 29,56	80	95,6	226 141,97	
92	22.okt	16 632,07	kr 30,24	180	92,4	kr 502 941,36	
96	26.okt	10 675,92	kr 30,75	119	89,7	kr 328 273,06	
95	25.okt	7 541,88	kr 30,75	85	88,7	kr 231 931,60	
105	04.nov	3 768,1	kr 30,36	45	83,7	kr 114 381,35	
88	sum	58 244,2	kr 30,17	640,0	91,0	1 757 191,4	
		kg levert	kr/kg	pr stk			
Inntekter totalt		58 244,2	30,17	kr 2 711,72		kr 1 757 191,41	
DB				kr 675,89		kr 437 979,41	
Fôrforbruk							
		Kg levert	Kg smågris	kg produsert	slakte%	Fôrforbruk, kg/kg tilvekst	Fôrforbruk, korrigert døde/kasserte
		58 244,2	18 681,0	39 563,2	0,68	2,68	2,64 Fen
1,2 %	Døde		8	800 kg			
	Kassert, kg			305		Tilvekst, kg/d	1,239
	totalt levert/dø	648,0					
Kommentar							
Alle fra I Opsand							
IDEAL Trygg Våt fra Strand							
59,7 kjøtt%							
En del for tunge ved utslakting							

Nøkkeltall *=Avstemningsfeil # =Datagrunnlag er mangelfullt	05.11.21 - 14.02.22	PLAN	05.11.21 - 14.02.22
Antall dager	102		102
ØKONOMI			
DB før div. kostn. pr gris, kr	731,96		731,96
DB pr gris, kr	720,67	500,00	720,67
DB pr kg tilvekst, kr	7,17		7,17
Førkostnader pr kg tilvekst, kr	9,12		9,12
Kr pr FEn	3,29		3,29
Gns pris pr levert kg, kr	30,85		30,85
Tillegg/fradrag pr dyr	103,37		103,37
DB totalt i perioden, kr	465 861,71		465 861,71
DB pr levert gris, kr	721,15		721,15
Innkjøpspris totalt	683 364,00		683 364,00
Innkjøpspris pr gris	1 054,57		1 054,57
Inntekter overførte totalt	0,00		0,00
Inntekter overførte pr gris			
Slakteinntekter totalt	1 749 297,48		1 749 297,48
Slakteinntekter pr gris	2 707,89		2 707,89
Førkostnader totalt	592 771,77		592 771,77
Diverse kostnader	7 300,00	45,00	7 300,00
PRODUKSJONSOMFANG			
Daglig tilvekst, gram	1 183	1 080	1 183
Referanse daglig tilvekst (30-120 kg)	1 206		1 206
Antall beregnede slaktegriser	646		646
Produerte kg pr bingeplass	65		65
Antall leverete slaktegris	646		646
FØR			
FEn pr gris	279,0	400,0	279,0
FEn pr gris pr dag	3,28		3,28
FEn pr kg tilvekst	2,77	2,74	2,77
Kø kraftfôr pr kg tilvekst			

Økonomi, DB økologisk korn

Dekningsbidrag kornproduksjon 2022 -		Bruker:					Sverre Lang-Ree, St		SUM
Areal, dekar	0	40	178,5	122	0	55	40	0	435,5
Sort	ONVENSJ. Hvete	Erter	Bygg	Brage	Mathavre	Havre Odal	Potet	Løk	Hvete Krabat
Areal- og kulturlandskap, kr/dekar	464 #	1012	1012	1012	1012				1012
Inntekter, pr dekar									Forhvelte
Avling, kg pr dekar	800	550	620	720	720				480
Basispris inkl øko tillegg og avtale tillegg	4,80	7,56	5,40	5,24	5,24				6,31
Kvalitetstrekk/-tillegg			-0,15	0,38	-0,05				
Sum tilskudd RMP									
Tilskudd slangespredn. Husdyrgjødsel 2 timer	120 #	120	120	120	120				120
Samlet inntekt korn pr dekar	3840	4158	3255	4046	3737				3029
Samlet inntekt pr da - inkl tilskudd	4 424	5 290	4 387	5 178	4 869				4 161
Utgifter, pr dekar									
Såkom, kg pr dekar	22	25	22	22	22				22
Såkom, kr pr kg	6,50	15,50	9,00	9,00	9,00				9,00
Sum såkom	143	387,5	198	198	198				198
Vårgjødsling - handelsgjødseltype	OptiKAS 27-0-0	1	0	0	0				0
Kr pr tonn handelsgjødsel vår	8000								
Sum handelsgjødsel	120	0	0	0	0				0
Husdyrgjødsel									
Husdyrgjødsel - type	Gris blaut	Gris blaut	Gris blaut	Gris blaut	Gris blaut				Gris blaut
Tonn pr dekar	4	3,8	3,8	3,8	3,8				3,8
Sum N fra husdyrgjødsel	16	15	15	15	15				15
Verdi husdyrgjødsel (30kr/ kg N)	240 0	228	228	228	228				228
Kalking									
Tørkekostnader/tørketrekk									
Vassprosent v høsting	18	16	16	16	16				18
Tørking egen tørke, øre/kg	10	3	3	3	3				10
Sum tørketrekk	80	16,5	18,6	21,6	21,6				48
Sum kostnader	475	415	228	231	231				257
Netto inntekt, uten tilskudd	3365	3743	3027	3816	3506				2772
Netto inntekt, med tilskudd	3949	4875	4159	4948	4638				3904
Maskinkostnader - leie, kr pr dekar									
Husdyrgjødselkjøring,	150	90	150	150	150				150
Sum leiekostnader pr dekar	150 0	90	150	150	150				150
Egne maskinkostnader, kr pr dekar									
Jordarbeiding 1 (pløying)	100	100	100	100	100				100
Jordarbeiding 2 slodding									
Jordarbeiding harving	50	50	50	50	50				50
Tromling	15	15	15	15	15				15
Såing	80	80	80	80	80				80
Ugrasharving		50	36	36	36				36
Tresking (leie)	180	180	180	180	180				180
Andre operasjoner, stubbharv x 2		120	120	120	120				120
Sum egne maskinkostnader, pr dekar	425	595	581	581	581				581
DB inkl maskinkostnader, € 0	2899 0	3775	3201	3986	3677				2916
DB inkl maskinkostnader, \$ 0	-	151 000	571 343	486 316	-				1 434 714

Hvor stor avling må du ta, eks bygg (2022 priser)?

Pris Øko bygg, kr/kg	Pris konv bygg, kr/kg
5,67	4,06
(4,06 + 1,51+0,1)	Øko tillegg FKA
Tilskudd økologisk, kr	500
Avling Øko bygg, kg/mål	Tilsvarende konvensjonelt kg/mål
700	1101
600	961
500	821
400	682
300	542
250	472
200	402
150	333

Snitt avling i Norge, konvensjonelt korn

Styringsverktøy

- InGris
- Tine produksjonskontroll
- Data fra AMS systemer
- Avlingsregistrering innhøsting, presisjonsverktøy
- Klimakalkulator
- Regnskap

Hvor mye maskiner må du eie selv? Eks- husdyrgjødsel

Riktig størrelse og kapasitet på utstyr

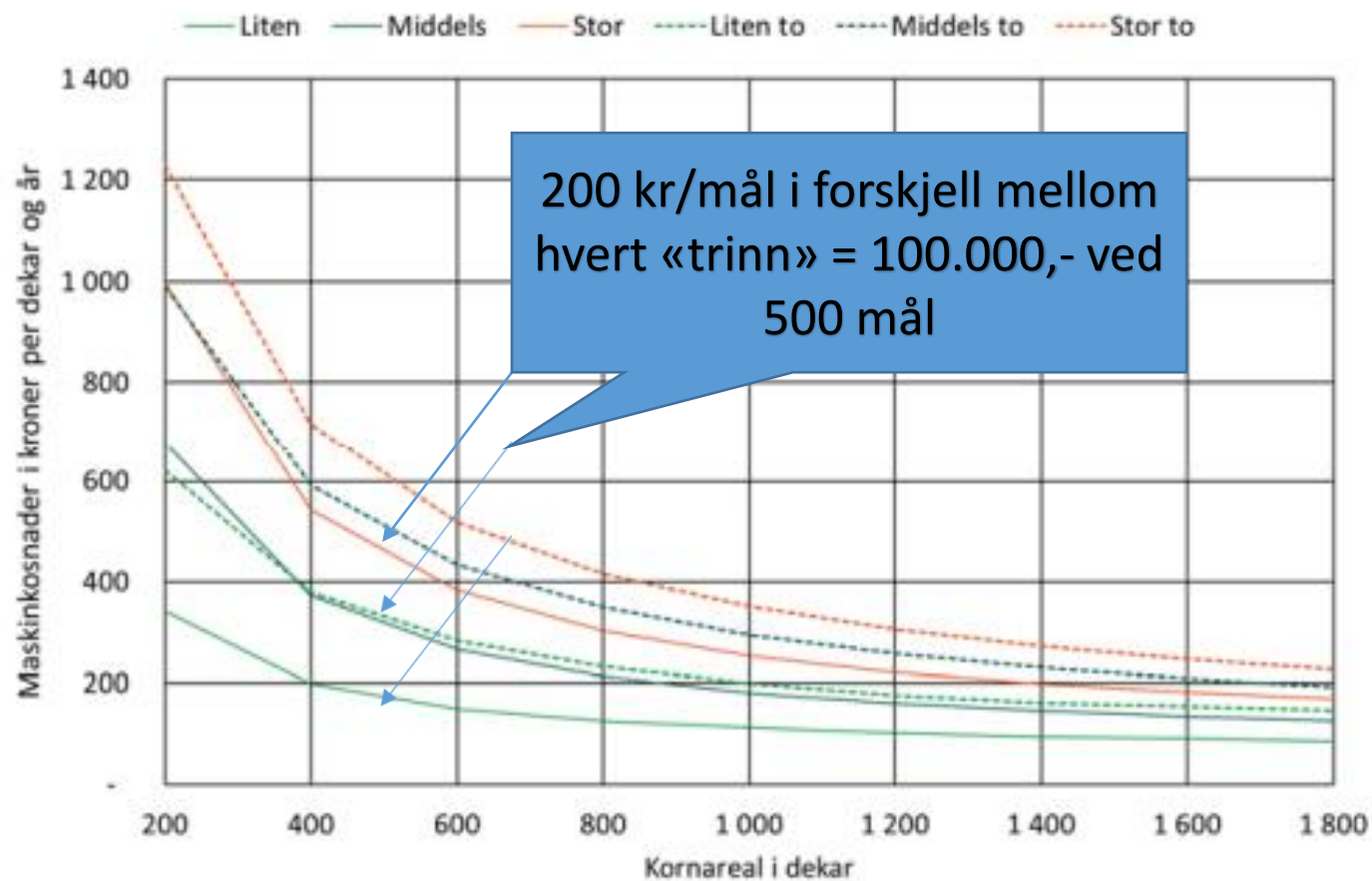
- For liten og for stor kapasitet er like feil.
  - Jordpakking med tunge maskiner
  - Egnethet til ifht behov
  - lagerplass og tid til vedlikehold?
  - Kapitalkostnader, 2 eks
    - 2 brukte 150 hk traktor a 0,5 MNOK = 1 MNOK
    - 2 nye traktorer 150 hk a 1,75 MNOK = 3,5 MNOK
- Maskin interesse må ikke bli en dyr hobby

Maskinkostnader og laglighetskostnader i våronna

Hvor stor redskapspark er det lønnsomt å ha i forhold til kornareal?

NIBIO RAPPORT | VOL. 3 | NR. 158 | 2017

Figur 1.3. Maskinkostnadene pr. dekar for tre redskapsalternativer (liten, middels, stor) med enten én traktor og fører (hele linier) eller to traktorer og førere (stiplede linier)

Leie i stedet for å eie?

- Spesialoperasjoner
- Gjødselspredning
- Tresking
- Sprøyting
- Ugrasharving
- Vaskerobot
- Gravemaskin
- .....

EKKOKAMMERE på sosiale medier

- Snakker ned vår egen næring
- Skremmer neste generasjon fra å satse innen landbruk
- Tid brukt på klaging på FB, er bortkastet tid som skulle vært brukt i egen drift
- Vi har valgt yrket og livsstilen selv, er du ikke fornøyd- lei ut gården eller selg til noen som vil drive !

